

12 жыццяў у рэмарках і прабелах (“Внешне побочные”)

І таксама многа людзей, якія прагаворваюць усялякія гукі, для якіх яны, чамусьці складаюцца ў словы. Вакол людзей бездань шуму, якія змешваюцца з гукамі, што кажучь людзі. Вакол усяго гэтага цішыня.

Сцэна першая.

Цішыня. Ціха пагушквае. Ляжаць ёмка. Падабаецца. Адчуваецца, што і гэтаму таксама падабаецца. Непрыемна рыпіць дзвярны званок, але гэта недзе далёка, дакладней небяспечна.

- А-а-а-п, ну, нарэшце!
- Ура-а-а! Прыехалі!
- Ну, паказвайце, паказвайце!
- Куды? Рукі! Я сама. Дай сюды. Ну, акуратна, ну!

Святло. Па-новаму. Неразумела.

- Ой-й-й! Мамачка, які харошанькі!
- Твая копія!
- А то!
- Ой-й-й! А носік які! Прам твой!

Нешта недзе гудзіць, шыпіць. Аб'ядноўваецца. Здалёк, хвалямі ўсплывае нейкі дзіўны гук: “У сувязі з гэтым урад пастанавіў...”. Але вакол больш шумна: гукі высокія, дзяручыя, пасля адразу нізкія і грубыя, яны змяняюць адзін аднаго, выгінаюцца ў паветры, б'юць у самыя вушы. Трохі непрыемна, але не боязна... зусім не боязна.

- Не, носік мой. а вочкі яго!
- Утя-кутя! Усміхаецца!
- Гэта ён мне, а табе бачыш – дулю скруціў. На, кажа, мамка дулю.
- Ну, што ты гародзіш, якую дулю, гэта ён пальчыкі размінае.
- Каб па кішэнях зручней...
- Лёша, ты што дэбіл? 16 гадкоў пражыў, а такую фігню малоціш, як дзіця малое ей-Богу.
- А я чё?
- Ды нічэ! Што дзядзька, што племяш – два аболтуса ў майках. Быццам надзець няма чаго.
- Ды сцебаюсь я, вы чё?
- Ні чё, ён, між іншым, брат твой дваюрадны, а ты зубы скаліш! Сам, вунь, скаціўся, не гэта самае, адны двойкі са школы цягаеш.
- Ну, усё, змоўклі, напалохаеце зараз!

Нясуць. Далікатна. Ласкава. Кладуць на ложка. Вакол усё белае, трохі блакітнага, зусім мала, не замінае.

- Усё, ціха, разышліся, можа ён спаць хоча.
- Распаві спачатку да канца, тожа мне маці!
- Зараз.
- Якія ручкі, якія ў нас ручкі. А тутончык які-і-і!
- Мама, супакойся, тутончыка што лі ніколі не бачыла?
- То жа мне, знайшлі тэму, Сярога, пайшлі, умажам. Няхай бабы тут самі...

- Вы ідзіце, я зараз.
- Пайшлі, Лёшка, няхай тут яны сябе хоць мамкай-таткай адчуюць. І бабулю забірай.

Цяжка дыхаюць. Вакол нешта шоргае, верціцца, і паціху заціхае.

- Пупок у зялёнцы, як ў індуса.
- У індуса на ілбе, і не ў індуса, а ў індускі, грамацей. І чаму сына навучыш?
- А-а-а, ну, м-да..
- Ціха, глядзі.

Цішыня. Рухі павольныя. Левай раз – шыпенне і нягучны трэск. Правай два – дыханне і шоргат. Застыў – і ўсё скамянела.

- Можа дырыжорам будзе?
- Якім дырыжорам? Каму яны зараз патрэбны?
- Ціха.

Люлі-люлі-люляшу
Не кладзіся з краюшу.
Вожык скрадзе язычок,
Сэрца зжуе барсучок.

- Нейкая жудасная калыханка.
- Мне бабуля яе заўсёды пела, можа гэта нават і не калыханка. Засыпае, глядзі.
- Усё, пайшлі.
- Зараз цяплей яго накрыву... Усё, Сцёпушка, спі.
- Які яшчэ Сцёпушка?
- Пасля пагаворым, дзверы прычыні...
- Чё за Сцёпа такі, Марына?
- Пасля пагаворым, я сказала.

Пабач недзе праціўна зарытала, але коратка. Шчоўкнула. Недзе глуха, здаля: “Заўтра змажаш”.

Цішыня. Левай – шыпенне і нягучны трэск. Правай – дыханне і шоргат. Цішыня. Паціху заплюшчваюцца вочы. Паціху.

- Усе, за стол.
- Давайце, давайце! Сярога, налівай.
- За Сцёпу!
- Марын, ну, за якога Сцёпу?
- За Сцёпу я сказала!
- А параіцца ніяк? Я ўсё ж бацька.
- Ты параіш.
- Ладна вам. За ўнука майго, а як зваць будучь, гэта дзесятае.
- Ты б і паўлітроўкай назваў.
- Ну, што ты старая пачынаеш?
- Паўлітроўка – гэта бабскае імя.
- Лёшка, а ну заткніся. Ба-а, і хто табе чарку даў?
- Мне шаснаццаць ужо... з паловай.
- Зараз па лупатых як трэсну, так будзе табе і шаснаццаць, і шаснаццаць з хвосцікам.
- Усё, Лёшка, паставіў чарку. За Сцёпу!

Расплюшчыў вочы. Замінаюць. За Сцёпу, хто гэты Сцёпа? Левай раз, а нічога няма. Правай два, а яно недзе дзелася, толькі “Буракоў у шубе многа” і “Урад зноў нешта пастанавіў...”

А хочацца, каб крыху шыпела і дыханне паціху, і вочы паціху, паціху. Лямантаваць, лямантаваць каб змоўклі. Узяць сабе ў дапамогу шыпенне і трэск, пасля дыханнем выпіхваць, адпраўляючы роўна на іх, а яно ўсё б’ецца аб “Урад пастанавіў...”, б’ецца аб “Перасаліла”, ліпне да сцен і, пазвінеўшы крыху, знікае. І так за кожным разам – стукнецца аб іх, адляціць да сцяны, заліпне і, пазвінеўшы крыху, знікае. Лепей каб ціха, лепей самаму, лепей каб яны самі па сабе, а ты лепей левай раз, лепей правай два...

Сцэна другая.

Удар. Моцны. Адразу чуваць, што нага добра лягла. Не дацягнуцца, нейкі сантыметр, удар ладны, роўна ў павуцінку. Не! Трошкі вышэй. Меладычны звон – скура аб жалезную трубу і ад перакрывавання зазвінела і па спіралі ў зямлю пайшло.

- Наш, наш, вугал, вугал!
- Які вугал, ты чё аслеп?
- Ды чыркнула па пальцах, я бачыў.
- Чё ты брэшаш? Ніфіга не вугал. Сцёпа вынасі. Наперад.
- Я адкрыты. Сцёпа, я адкрыты! Блін, ну чё ты спіш?

Востра, моцна, наперад. Нават чуваць, як сячэ наветра ...як звышгукавы самалёт. За сярэдзіну адляцеў – нармальна. Далей самі разбярэцца.

- Я! Слаўка па флангу!
- Блін, упусціў. Ты чё адзін там вошкаешся, у пас іграй.
- Давай ў абарону, чё стаіш, прафулкал, дык рыпайся.
- Ну прыкрыйце жа вы яго. Трымай, блін!
- Красава. Давай-давай! Сам! Сам іграй!
- Оп! Вось ён я – цэнтр. Красава!
- Бі, чё ты нагу падбіраеш?
- Ай, касапёр, мазіла, блін.

Наском кед а штангу – звініць, расцякаецца па жалеззю. Расцяклося і ў зямлю пайшло.

- Сцёпка, вынось. Чё стаіш?

Кед а штангу яшчэ раз, і аб асфальт яшчэ раз. Моцна па мячу, далёка. Праз сонца. І цішыня. Сонца. Далёка. І лінія відаць ад асфальту да сонца і пасля яшчэ далей. Цішыня ад асфальту да сонца і пасля яшчэ далей.

- На перахват, даганяй, давай!
- Ёсць, наш! Пагналі. Адкрыліся.
- Давай-давай!
- Мне-мне! Я тут! Тут-тут!
- Усё! Пайшоў, сам-сам!
- Сцёпа!

Цішыня разышлася імгненна. “Сцёпа, не спі”. Вось цэль, толькі цэль, гукі адыходзяць, цішыня, толькі мяч і ногі. Рукі ледзь калоцяцца. Удар. Малако, так высока, такі касіла!

Гук вяртаецца. Асыталася. Звон рэзкі, кароткі, навагаўся і знік. Цішыня. Нават вакол ўсё застыла. Удых - выдых, удых - выдых.

- Ты куды лупіш, блін?
- Ну, з нагі саскочыла.
- Саскочыла ў яго. Гані за мячом!
- Палева. Зінаідка!

Каб жа яшчэ разок асыталася, рэзка, каротка, навагалася троху і знікла. Удых - выдых, удых - выдых, удых - выдых. І цішыня. І крык. І ужо радыё ціха: “Урад пастанавіў...”. Дыван чырвоны, кеды зялёныя. Партрэт дзядзькі, якога ўвесь час па тэлевізару паказваюць. На падвоканні кветкі, вазоны чырвоныя, а лісты зялёныя. Удых - выдых, удых - выдых, удых - выдых.

- Твая мамка толькі на гэтае шкло павінна працаваць? Што маўчыш? Не ён гэта, а хто тады, Пушкін?

Вочы заплюшчыць. Удых-выдых, удых-выдых, і каб вушы закрыць, каб усярэдзіне недзе далёка асыталася, рэзка, каротка, навагалася троху і знікла. І каб яшчэ раз.

- Табе тысячу разоў трэба казаць, што каля школы граць нельга? Ці сто тысяч? Табе фізкультуры мала? Мала, я пытаюся? Так я табе зраблю. Будзеце ў мяне ўсім класам да канца чвэрці двор месці. Так, хто з табой быў? Што маўчыш, Філіпаў, у партызаны запісаўся? А ну расплюшч вочы, калі з табой гавораць, бачыш ты яго! Ты мне тут з сябе бядака не рабі, не рабі!

Званок. Доўгі, гідасны, нудотны. Адзін-два-тры-чатыры-пяць-шэсць-сем. Усё. Пабеглі ногі. Топ-топ-топ-топ. І крык. Гвалт проста. Калідор ажыў.

- Пачалося! Чаго вачыма касавурыш, таксама, мабыць, бег бы зараз галаву скруціўшы. Усё! Адлётаўся!

Крыкі і грукат усё мацней і мацней запаўняюць калідор, паўзуць праз шчыліны ў дзверы, пасля за карак, у кішэні, пад калашыны штаноў. Робіцца непрыемна, быццам тысячы мурашак пабеглі па целу.

- Ты што думаеш, зараз пастаіш тут, вачыма палыпаеш і ўсё? Не пройдзе. Дзённік на стол і каб маці заўтра тут была!

Ногі нясуць. Дзяруць глоткі. Рой. Вулей.

- Дзённік, кажучы, давай. Што знямеў?

Защачка першая – шчоўк. Другая...не выйшла. Пальчаткі замінаюць. Рукі спацеўшыя. Другая защачка – шчоўк. Каб жа ж яшчэ разок. Каб жа ж яшчэ разок асыталася, рэзка, каротка, навагалася троху і знікла. Удых-выдых.

- Так, чым гэта напісаць?... Ладна. Заўтра жа, чуеш мяне, заўтра жа каб маці была. З грашыма на шкло...і на шторы таксама, я там ўсё напісала.

Грыфель алоўка адстуквае па лакіраваным сталe. Тац-тац. Павольна. Гук хаця і рэзкі, але ўсё жа заглушаецца шумам калідора. Тац-тац. Павольна. Быццам маленькі малаточак на малюсенькае кавадла. Тац-тац-тац.

- Зламала. Так, усё, бягом у клас, я сказала, каб вочы мае цябе не бачылі.

Калідор раве, быццам у вар'яцкай завірусе, грукоча партфелямі, гамоніць і стогне бясконцым патокам галасоў. Правальвацца у гэты рой няма жадання. Каб жа ж яшчэ разок асыпалася, рэзка, каротка, павагалася троху і знікла. Удых-выдых.

Сцэна трэцяя.

- Прысядзь не мільгаці.
- Не сядзіцца нешта, Сцёпа... Сцепа трэба сур'ёзна пагаварыць. Сцёпа, ты ўжо вырас.
- Блін, ну, што ты гаворыш? Серыялаў нагледзелася, нармальна сказаць не можаш?
- Як нармальна? Я і кажу нармальна.

Сэрца грукае. Гучна. Затрымаць дыханне, а пасля паціху – паціху, доўгім такім струменем пф-ф-ф да сцяны. Паветра плыве павольна-павольна, усмоктваючыся шпалерамі.

- Ты сюсюкаешся з ім, а ён даўно ўжо ўсё разумее.
- Што ён разумее?
- А што тут не зразумелага ў 14 гадоў. Ён і так бачыць, што тут робіцца.
- А ты думаеш, што і тлумачыць нічога не трэба, так?
- Што тлумачыць? Сцёпа, ты разумееш, што мы з мамай разыходзімся і будзем зараз жыць па-асобку.

Чуваць, як на яго руцэ цікае гадзіннік, можна, нават, гэтым гукам цалкам агарнуцца, і як пад метраном: пф-ф-ф, доўгім такім струменем прама да сцяны самаму усмакчыся ў шпалеры.

- І таму табе трэба вырашыць
- Дзіця павінна застацца з маці.
- Сціхні. Што ты яго душыш?
- А ты не душыш? У бабулі будзем жыць, тамака Джім, тамака рэчка.
- А што, мне яму наогул нічога не казаць? Сама не лепей.
- Дзіця павінна жыць у горадзе.

Машына за вокнамі. Сігналізацыя. У горадзе машыны і матацыклісты, толькі заплюшчыш вочы і можаш разам з ім ехаць куды хочаш, а калі ноч, то, нават і вочы не трэба заплюшчваць. Сэрца грукае. Паціху, доўгім струменем да сцяны пф-ф-ф. Усмокчацца ў шпалеры.

- Самая кемлівая, так?
- Так.
- Самая-самая? Дура, паначытвалася ўсялякай херні...
- Ды закрыў ты рот.
- Сама закрыў!
- Ой, сказала бы!

- Скажы. Сцёпа, з кім жыць будзеш?
- Сцёпа, з кім жыць будзеш?

Калі да бабулі едзеш на аўтобусе такім аранжавым, у яго яшчэ дзверы рыпяць і заядаюць, трэба ззаду садзіцца. Тады чуваць, як каменьчыкі з-пад калёс выскакваюць, а калі ў сярэдзіну сядзеш, то пачуеш, як ад пярэдніх колаў яны аб дно б'юцца.

- Сцёпачка, паслухай, ты не падумай што мы цябе прымушаем. Ты гэта сам павінен вырашыць.
- Ты галоўнае зразумей...
- Каго ты больш любіш.
- Ну, што ты плячеш? Што ты ўвесь час перабіваеш?
- Ніхто цябе не перабівае.
- Не, ты вось лепей скажы, што гэта значыць, каго больш любіш, ты галавой сваёй думаеш, што гаворыш?

А спераду сядзець зусім не цікава: тамака бесперапынна рухавік грукоча, і ад кіроўца цыгарэтамі смярдзіць. У рухавіку пастаянна нешта рыкае, круціцца, ляскае, і, здаецца, ад гэтага гука ты ўвесь пачынаеш пухнуць, быццам бурбалка, і калі яшчэ раз лясне, альбо на купіну, то ты разам з ёй узарвешся і разляцішся ў розныя бакі. Уражанне, мабыць, непрыемнае. Пф-ф-ф.

- Што ты лезеш тут? Бачыш, дзіцёнак замкнуўся.
- Таму што ты ўвесь час равеш.
- Таму раву, што ты мне слова не даеш сказаць.
- Гэта хто жа каму не дае? Цябе ж заторкнуць!
- І думай, што лапочаш.
- Ах-ты., Божа ты мой, ці не пазна вы пра выхаванне сына пачалі думаць?
- Сын мой, я яго раджала, між іншым.
- Ты яшчэ скажы, што я да нараджэння і рукі не прыклаў.
- А хто ведае?
- ... Ух ты ж... нельга так. Марына...

На рэчцы чарот, у чароце жабкі, рانیцай і ў вечары яны размаўляюць. А качкі з іх рагочуць х-х-х... Джім брэша. Калі вечарам у полі, наўкола рэха ёсць. Нават у лесе чуваць.

- Сцёпа, едзеш са мной?
- Суд скажа з кім паедзе!
- Заткніся!
- А ты не затыкай.
- Заткніся, я сказаў!

У спальні спакайней. Там можаш ўгадаць, калі Джім з вады вылазіць і атрасаецца, то гук такі смешны, вушы ляскаюць.

- Ты тое..., я вось... я табе за гэта вось, разумеш, я цябе?
- Ну, і на судзе я яшчэ скажу, як ты мне пагражаў.
- І што жа гэта ты робіш, ты пасля гэтага чалавек ці хто?
- Для каго чалавек, а для каго і не. Што яшчэ?

У спальні спакайней. Там можааш ўздадаць, калі раніцай певень пракрычыць, адразу цішыня такой мяккай робіцца, і зноў засыпаеш. Цішыню прыемна ўздадаць. У спальні спакайней.

- Ты бачыш, што з дзяцёнкам? Сцёпа, вярніся.
- А хто яго давёў? Хто давёў, я пытаюся?

Дзверы зачыніць. Вось. Цішэй, намнога цішэй. Сэрца грукае. Затрымаць дыханне, а пасля паціху – паціху, доўгім такім струмЕнем пф-ф-ф да сцяны. Паветра плыве павольна-павольна, яго ўсмоктваюць шпалеры.

Сцэна чацвёртая.

- А віно яшчэ ёсць?
- Дай гітару, я Умку спаю.
- Умка глуміць будзе.
- А ты не слухай.

«Шагая ночью по тёмным холмам,
Я вижу воочию заброшенный храм,
Летучие мыши, хлам по углам,
Разобрана крыша, заброшенный храм,
Четыре луны в глубине небес,
Темные холмы, далекий лес,
Просвечены звездами темные своды,
Прозрачная ночь, ночная свобода.»

- Так віно ёсць яшчэ там, ці чё?
- Ды там ужо на дне, трэба малога паслаць.
- Я не пайду, я без ног.
- О, рубанула.
- Пацан, а красоўкі ёсць?
- Ёсць.
- Так ты красоўкамі сядзі, нафіга табе ногі?
- Тэма.

- «Заберите мой дом, но оставьте мне голос,
Голос, голос, голос,
Голос мой дом, голос мой сад,
Голос мой рай, голос мой брат...»

- Сцёпа, чё панік, прыбіла?
- Адвалі ты ад яго, ён целы дзень сёння такі.
- А я думаў ён такі заўсёды.
- Ладна, нехрен ржаць, няхай сядзіць, можа папусціць.

- «Голос мой храм, голос мой гром,
Голос мой drum, голос мой ОМ,
Голос мой дом...»

- Сяджу ўчора, тралік чакаю, і такі бац, усё перакуліласця, ўсё дагары нагамі, людзі такія дагары нагамі, тралік рагамі, карацей, едзе.
- Клёва.
- Тэма.
- Малы, чё тэма? Гані за віном кажу.
- І тут бабуля нейкая падыходзіць, кажа, ціпа, унучак усё добра? А я гэта з лавы, карацей, зваліўся і ляжу дагары нагамі. Куртку разадраў, блін, мамка па мазгам надавала.

- «Мне снятся иногда ночные города,
Там был какой-то дом, где мы были вдвоем,
Не помню с кем – утрата, утрата,
нет возврата...»

- А памятаеш, як Ярык клею перанюхаў?
- Не.
- Ну, калі на башку пакет нацягнуў. Пакет садралі, а ў яго ўся башка ў клею.
- Гэта тады, калі лысым пасля хадзіў?
- Ну.
- А.

Каб слязу магчыма было раздзьмуць быццам мыльную бурбалку, трымаць яе на далоні, пасля крыкнуць у яе, каб твой голас прайшоў дакладна ў цэнтр гэтай бурбалкі. І каб магчыма было падкінуць гэтую бурбалку і над самай сваёй галавой тыркнуць у яе пальцам. Тады слёзы твае, разам з тваім голасам расшкumatала бы у розныя бакі на дванаццаць кіламетраў.

- Э, глядзі, Сцёпа што лі плача?
- Ага. Сцёпа, ты што?
- Відаць, зусім накрыла.
- Трэба вады яму даць. Глядзі, якія слёзы вялізарныя, адкінецца яшчэ ад абязводжвання.

- «Чужая постель, чужие стулья,
На мусорном кресле чужая бабуля,
Летучие мыши, хлам по углам,
Разобранная крыша, разрушенный храм...»

- Якой вады, на двор трэба.
- Няхай лепей пасядзіць.

Калі плюнуць, то малюпасенькія частачкі тваёй сліны разляцяцца ў радыусе да дванаццаці кіламетраў. І чаму немагчыма так зрабіць з голасам, немагчыма зрабіць так за слязьмі, немагчыма зрабіць так з цішынёй. Так і соўгаемся, запляваныя хрэн ведае кім, а слёзы твае капаюць каля тваіх ног, голас твой падае крышачку далей, а да цішыні зусім не дацягнуцца. Зусім. Ніколі.

- Ён шас кракне, і чё тады?
- А чё ён кракне? Нічога ён не кракне. А чё ён кракне?
- Ён шас кракне, і чё тады?

- А чё ён кракне? Нічога ён не кракне.

- «Заберіце мой дом, но оставьце мне голас,
Голос, голас, голас,
Голос мой дом, голас мой сад,
Голос мой рай, голас мой брат...»

- Давай на двор яго зводзім, я це кажу.
- На двор – палева, няхай тут ачухваецца.
- А раптам ён зараз тут усё абрыгае.
- Не, давай ён да вуліцы ўсё абрыгае, тады мы дакладна ментоў кліенты.

- «Голос мой храм, голас мой гром,
Голос мой drum, голас мой OM,
Голос мой дом...»

- Прыкінь, усю вуліцу абрыгаць...
- Тэма.
- Пацан, бля, ты што яшчэ тут? Быстра валі адсюль.

*Але ўсё жа, калі ўявіць. Уявіць, што голас твой ляціць на дванаццаць кіламетраў, слёзы
твае ляцяць на дванаццаць кіламетраў, а цішыня, цішыня – яна не дасягальная. Цалкам.
Ніколі.*

Сцэна пятая.

*Цішыня. Сонца у твар (вочы), гарача, і ўсё пачынае звінецць. Рэзкі такі звон, непрыемны.
Вочы заплюшчыць. Усё роўна звініць, ад вуха да вуха тонкай такой струнай. Пілуе. Да
сварбэння ў вушах рэжа і на дзясна скачваецца.*

- Таварыш лейтэнант, радавы Тарасевіч для прыняцця ваеннай прысягі прыбыў.
- Ваенную прысягу прыняць.
- Ёсць.

*У роце суха, сліну праглынуць, горла дзярэ і на міг вушы закладае, і зноўку струнай мозг
пілуе.*

- Я, грамадзянін Рэспублікі Беларусь Тарасевіч Ігар Генадзьевіч, урачыста клянуся быць адданым свайму народу, свята выконваць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь...
- (у строі шэптам). Чё ён тамака мямліць, хутчэй не можа?
- Піздоў выпісаць трэба было.
- Пасля адбою выпішам.
- Глядзі, каб нам усім пасля адбою не выпісалі.
- ...Выконваць патрабаванні вайсковых статутаў і загады камандзіраў і начальнікаў. Клянуся годна выконваць вайсковы абавязак, мужна і самааддана абараняць незалежнасць, тэрытарыяльную цэласнасць Рэспублікі Беларусь.

Сонца. Звінецць не перастае. У жываце бурчыць, хочацца рыгаць.

- (у строю шэптам). Тараска. Ёбаны ўрода, стаў подпіс, чатыры гадзіны на сонцы, зараз нахер падсмажымся.
- Таварыш лейтэнант, радавы Тарасевіч вайсковую прысягу прыняў.

- Віншую з прыняццем вайсковай прысягі.
- Служу Рэспубліцы Беларусь!
- Маладзец. Стаць ў строй.
- Ёсць.

Вушы зусім заклала. Вакол усё булькае і звініць, сліна вязкая, чаўкае ў роце. Ногі не трымаюць. Сонца на ўсё неба, вялізарнае. Звініць нясцерпна.

- Радавы Філіпаў.

Струна вібрыруе ў галаве, пілуе мазгі на долькі. Ад патыліцы і ніжэй агульная слабасць. Звонку гукі ужо амаль не чутны. Сонца стала зусім вялізарным.

- Радавы Філіпаў!
- (у строю шэптам) Сцёпа, “якай” там, чё спіш?
- Бля, Сухой, штурхані яго там.

Сонца, здаецца, зараз праглыне ўсіх. Зноў хочацца бляваць, у роце горка. Вушы зусім заклала. Свет, свет...у вачах цёмна. Баліць спіна, мабыць, нехта прыклаўся прыкладам. Наступны. Па чарзе наступны. Цішыня, струна разышлася, слабасці няма, усё некуды дзелася. Цемра, рахманасць, пустэча.

- Ёб тваю маць.
- Перагрэўся.
- Падыміце яго там.
- Вады, вады дайце.
- Гэтага, блядь, яшчэ не хапала.

Усё некуды пайшло. Цемра, рахманасць, пустэча.

- А хто зваліўся?

Сцэна шостая.

Хвалі находзяць адна за адной, быццам выклікаючы цябе на барацьбу. Скінуць басаножкі, разбегчыся і плюхнуцца ў цёмную равучую ваду. Вынырнуць, абмацаць дно, зрабіць некалькі крокаў назад і зноўку з разгону рассякаць хвалі сваім целам.

- Во дурань. Нават майку не скінуў.
- Ды яму зусім піць нельга.
- Не п’яны ён. Ён у нас чалавек настрою.
- А мне здаецца, ён пасля арміі нейкі прытоўчаны стаў.
- Ды заўсёды ён такі быў, проста дзікаваты чалавек.
- І нафіга мы яго ўзялі?
- Ліза, я табе сто разоў казаў, ён мой сябра. Ёсць, без каментарыяў.
- Ну-ну.

Па самую шыю. Яшчэ трошачкі, яшчэ крок, яшчэ паўкрокі. Утрымацца на нагах амаль не магчыма, напружваючы ікры, ўгрызаючыся мезенцамі ў пясок. Гэта толькі нашая дуэль.

- Трэба за дровамі яшчэ зганяць.
- Ды пакуль ёсць.
- Калі ў гасцініцу пойдзем? Ужо мерзну.
- А ты да кастра бліжэй сядзь, альбо Вадзіка мацней прыціскай.
- І што да чаго, Вадзік мяне проста ад ветру прыкрывае.
- О, Вадзік, ты у нас майстар проста ад ветру прыкрываць.
- Ну, тады я лепей за дровамі.
- Вадюша, ну што жа ты пакрыўдзіўся адразу?
- Я не пакрыўдзіўся, я за дровамі пайшоў.

Вада салёная, хвалі накрываюць з носам – яшчэ глыбей мезенцы ў пясок. Набіраеш поўныя лёгкія наветра і ад мезенцаў праз ікры і бёдры, ад жывата да грудной клеткі, дзярочы горла выстрэльваць гук, даючы адпор хвалям.

- Чё ён раве тамака?
- Акул пужае.
- Сцёпа ўсю рыбу распужаеш.
- Ды хворы на галаву гэты ваш Сцёпа.
- Ліза, я сказаў – без каментарыяў.

Як кіт пасылаць гук на кіламетры наперад, рассякаючы акіян надвае. Спусціцца на глыбіню, рассякаць акіян, вяртацца назад за неабходным глытком кіслароду. І зноў разорай на вадзе на кіламетры наперад. Трымацца, галоўнае трымацца.

- Ён што там ашалеў, што лі?
- Галоўнае, каб не патапіўся, а так перашалее – прыйдзе.
- Ды проста чалавек першы раз на моры, вось і адцягваецца.
- Ніфіга сабе адцяг. Раве бялугай рэзанай.
- Можа ён тую бялугу і кліча, шлюбны рытуал такі .
- Трэба яму бялугу знайсці. Ліза, давай яго з тваёй сястрой пазнаёмім?
- Яшчэ што?

І няхай немагчыма перамагчы, але спроба, спроба – галоўнае. Замарыўся. Вада трымае тваю галаву, вада трымае тваю спіну, вада трымае твае ікры. Толькі што яна была тваім галоўным ворагам, а зараз пнячотна, далікатна прытрымлівае цябе. Дзякуй табе, вялікая вада, дзякуй табе, вялікае неба.

- І куды ён дзеўся?
- Можа нырнуў?
- Ну, нешта доўга не ўсплывае.
- Усплыве, такія не тонуць.
- Ну, што ты зноў пачынаеш? Я жа пра тваё баб'ё маўчу. Як панамазваюцца, так, блядь, макакі жудасныя .
- Твае затое класныя, маўчаў-маўчаў , пасля пайшоў на мора раўці. Прыдурак.

Чорная вада зліваецца з чорным небам, быццам вяжучы вакол сябе мяккі кокан. Дзякуй табе, тысячуракае мора. Дзякуй табе, тысячавокае неба.

“Прылети жучёк ко мне ,
А наш папка на войне.
Мой милёнок будет цел.
Только домик наш сгорел... “

Калыханка. Цішыня.

Сцэна сёмай.

Дзверы ўвесь час стукаюць. Скразняк. Хутка ляціць гук. Трымціць ускочыць з месца і бегчы з ім навыверадкі.

- Сцёпа, зрабі дзвесце копій.

Наш з гукам палёт абрываецца. Твае ногі зноў стаяць на зашморганым старым лінолеуме. Так як заўсёды паскудна гудуць лампы дзённага святла.

- І бланкаў яшчэ недзе пяцьдзсят, каб пасля не бегаць.

Вялікая зялёная кнопка ксеракса. Раўнамерна бяжыць барабан фотарэцэптара. Ужык – раз. Ужык – два. Ужык, ужык, ужык.

- Дзеванькі, каму каталогі арыфлэймаўскія, тут зніжкі да восьмага сакавіка.

- А ў цябе за мінулы месяц няма? Я хацела танальнік ўзяць.

- А ты мне артыкль скажы, я табе ў сераду прывязу.

- Я недзе запісвала, знайду – пакажу.

- Света, каталог да восьмага сакавіка глянуць не хочаш?

- Гэта не мае праблемы. Можна падумаць, што я сабе на восьмае сакавіка падарак буду выбіраць. Няхай мужык пашавеліцца.

Звыкла гундосіць ксеракс. Рыхтуецца. Ужык – раз. Ужык – два. Ужык, ужык, ужык. Дакладна, зладжана, аднолькава. Ужык, ужык, ужык. Дакладна, зладжана, аднолькава. Тэлефон. Праз кожныя дзве старонкі пішчыць тэлефон. Цішыня загаварыла.

- Бора, цябе галоўны не вызываў?

- Вызываў, даў падпісаць паперу, што кантракт заканчваецца.

- Прадоўжаць?

- Не, я жа яго тады на карпаратыве паслаў.

- Так ты да яго больш не падыходзіў?

- Ды пайшоў ён нахер. Ён мне нават прэмію на 23 лютае не выпісаў, я што не мужык што лі?

- Да ты проста падышоў бы, ён нармальны дзядька, здаецца...

- За такую зарплату, буду я яшчэ вылізваць... Да брата пайду, у ахову...

Цішыня загаварыла. Ужык, ужык. Праз кожныя дзве старонкі пішчыць тэлефон. І тут далучаюцца ўдарныя – стэплер з грохатам прабівае паперу. Бах, бах. Шэсць супрацоўнікаў камерцыйнага аддзелу разам пачалі ляскаць па клавіятуры. Апускаюцца жалюзі, у сталах адкрываюцца і закрываюцца шуфлядкі, незгаральная шафа меладычна ляскае дзвярыма, тоўсты кулер у такт булькае вялізарнымі бурбалкамі. Сімфонія! Стоячы на стале можна лёгка кіраваць гэтым аркестрам.

- ... Перадай плацёжку...

- ... Адчыніце вокны...

- ... Другая лінія...

- ... Даўно аплачана...

- ... Плацёж не прайшоў...
- ... Не той фармуляр...
- ... А дзе Сакалоў...
- ... Ён у корку стаіць...
- ... Я факс табе паклала на стол...
- ... Такі прыкол сённа ў аднакласніках бачыў...
- ... Як падрыхтуеце, так адразу дашліце...
- Сцяпан Сяргеевіч, злазьце са стала, галоўны вызывае... Сцяпан Сяргеевіч, злазьце са стала, што гэта такое. Да галоўнага, кажу зайдзіце, вызывае.

Паскудна гудуць лампы дзённага святла. Адзінаццаць крокаў да дзвярэй галоўнага.

- У мінулым месяцы мы паведамлілі вам аб скасаванні кантракту... усе патрэбныя паперы вы бачылі і падпісалі... Сцяпан... э, як жа... Андрэвіч, так? Сцяпан Андрэвіч, я павінен паведаміць вам, што кантракт з вамі перацягнуты не будзе.

Настольны гадзіннік адбівае рытм. За дзвярыма, калі прыслухацца, кулер трымае рытм-секцыю, вясёлая перкусія клавiятуры, трэлі тэлефонаў. Так, можна усміхнуцца. Можна.

- Дзіўная рэакцыя, ну, так, ваша справа... Я проста хацеў, каб вы ведалі, што гэта не маё рашэнне, гэта рашэнне з галаўнога...

Шкада, што дзверы зачынены. Але гук усё роўна напаўняе кабiнет, вальсіруе вакол гэтага стала, вакол гэтага манiтора, вакол гэтай лысіны. Так, можна ўсміхацца. Можна.

- ... Перадай плацёжку...
- ... Адчыніце вокны...
- ... Другая лінія...
- ... Даўно аплачана...

Здаецца, што жалезная шафа кульгае і пару разоў была па-за рытму. Калі трошачку прыадчыніць дзверы, мала-мала...

- Пачакайце, вам трэба падпісаць паперы... Так, і вось тут таксама...
- ... Плацёж не прайшоў...
- ... Не той фармуляр...
- ... А дзе Сакалоў...
- ... Ён у корку стаіць...
- ... Я факс табе паклала на стол...
- ... Такі прыкол сённа ў аднакласніках бачыў...
- ... Як падрыхтуеце, так адразу дашліце...
- Так, дзякуй, гэта ўсё. Сцяпан Іванавіч, самі ведаеце, які час... Усяго найлепшага.

Калі вырубiць гэты голас, які гаворыць ані не да месца, было бы ўсё выдатна. Вось, вось, гэта жа так цудоўна, калі ролікі крэсла слізгаюць па паркеце.

- Дзверы за сабой зачыніце. Шумна сённа.

Сцэна восьмая.

*Людзі чаўкаюць. Скрабуць відэльцамі па талерках, стукаюць лыжкамі па краях слоікаў.
Але праз гэты стукат, шэпт і шморганне чуваць цішыня. Ліпкая, засцілаючая, студзёная.*

- Ладная закваска...
- Вось і сабрала нас усіх нябожчыца...
- Хлеб перадайце... Дзякуй.
- Так... лепей па такім повадах не збірацца.
- І не кажы...
- А куды дзенешся... нікуды...
- Нікуды-нікуды...

*Нехта нервова стукае нагой аб падлогу. Гавораць ціха, так прынятае. Рыпяць аканіцы.
Вецер.*

- Гэтыя ўсе пойдуць, тады і пагаворым.
- Мне няма часу чакаць, у мяне самалёт. Па харошаму, трэба ўжо зараз і ехаць.
- Што тут думаць, хату прадаём, грошы дзелім.
- І за колькі ты яго прадасі? Капейкі. А зямля заўсёды ў цане. Я лічу можна і прытрымаць.
- Маці, як кажуць, астыць не паспела, а вы ўжо дом пілуеце.
- Дзядзь Толь...
- Што ўжо, дзядзь Толь. Сцёпа пайшлі, пакурым.

Рыпяць крэсла. Грукат масіўных ботаў па драўлянай падлозе, быццам молатам разбівае трапечучае напружванне. Увайшоўшы ў сенцы лёгка адчуць, як цішыня цягне цябе назад, але паглыбляцца зноўку ў гэту халодную абыякавасць ані не хочацца, і ты вырываешся, у тухлы, кіслы пах сенцаў.

- Ты, Сцёпа, хату ім не аддавай. Бацькаўшчына гэта.

В сенях слышно как на улице поёт одинокий голос.
Для всех солнце светит,
А для меня нет.
Я лежу во гробе и не вижу свет.

Святой Боже, Святой Крепкий,
Святой Бессмертны, помилуй нас!

- Баб Вера, ты што тут адна?
- А ці тамака па-людску памянеш?
- Ага, паскудна ўсё гэта... шакалы, шакалы...
- А я, ведаеш, столькі ўжо наглядзелася, звыкалася.
- Ды дзе тут звыкнешся?...
- Так ты пра свае пазычкі думай, а за людзей не вырашай. Няхай ім, як ёсць, а ты сам памяні...

Вырастет могила
В частой тишине,
Не плачьте, родные,
Тяжко будет мне!
Святой Боже, Святой Крепкий,
Святой Бессмертны, помилуй нас!
Слёзы падаюць, на траву, на землю глыбжэ.

-Сцёпа, я там з хлопцамі, што магілу капалі, разлічыцца. Каўбасы тамака, гарэлкі сабраў. Не забудзься з галоўным іхнім перагаварыць, каб месца побач не прадавалі, я праз месяц прыйду, выкуплю яго.

Слёзы падаюць на траву, на землю глыбжэ,
Не ході прохажый, не топчы мой прах.
Я – ужо тут дома, а ты ешчэ в гостях

Святы Божэ, Святы Крепкий,
Святы Бессмертны, помилуй нас!

Голас льеца ласкава, цішыня разыходзіцца перад ім, і голас ляціць праз двор, праз сад, праз поле, праз лес, праз возера, далей. Слёзы падаюць на траву, на зямлю. глыбей.

Сцэна дзевятая.

Лепей схаваліца. Няма як жыць у гэтай какафоніі, але зусім заставацца без гукаў немагчыма. Дарагія, самыя вялікія навушнікі закрываюць вушы. Гук становіцца далёкім, прыцішаным. Канец проваду хаваецца ў кішэні каля пачкі цыгарэт. Навушнікі таксама абароняць ад непатрэбных камунікацый.

Перагон. Пераход. Перасадка. Вакол бесперапынна ўсё гудзе, шуміць, шыпіць. Людзі гавораць, смяюцца, крычаць. Чаканне цягніка. Пад'язджаючы, цягнік гудзе. Гук праціўны, раздражняе, здаецца, быццам гэта вялізарны кажан, распасцёршы крылы, ляціць на цябе.

Людзі штурхаюцца. Заўсёды мітуслівыя, ўжо гатовыя уварвацца ў вагон, падмінаючы ўсіх на сваёй дарозе. Секундная паўза перад адкрыццём дзвярэй. Выбух.

Выбух. Яркая ўспышка. Узрыўная хваля збівае з ног. Толькі што перад вачыма былі спіны, патыліцы, вочы, зараз столь, аркі, міргаючыя лямпы. У імгненне вока ўсё зацягвае дымам і гарам. Трэба падняцца, усюды людзі, бягуць, паўзуць, ляжаць. Ляжаць. На шыі нешта мокрае, ад навушнікаў па шыі кроў. Кроў. Цішыня. Цішыня. Вакол людзі, бегавыя, паўзуць, ляжаць, ляжаць і цішыня. Ад людской мітусні кругі дыму раскручвае, і віхар з думу і чалавечых цел закручваецца ўсё болей. У поўнай цішыні рукі самі сабой падымаюцца. Вось яна галоўная сімфонія! Першая ў свеце сімфонія цішыні! Узняўся над аркестрам, левай раз – цішыня. Правай два – цішыня. Цішыня. Як жа, як жа паскорыць альбо запаволіць тэмп, як зрабіць цішыню больш выразнай? Не, сімфонія гучыць сама сабой. Напісаная невядомым аўтарам, яна больш нікому не падпарадкоўваецца. І як бы не намагаўся, ні левай раз, ні правай два, ніхто не зможа ёй кіраваць. Упалі рукі, а сімфонія працягваецца – віхар усё мацнее і мацнее. Кампазітар не мог проста паставіць кропку, ён ведаў, для чаго ён піша, з кожнай нотай ўсё бліжэй і бліжэй падводзячы гледача да фіналу – да бясконцай цішыні.

Дым, гар, людзі. Нейчыя рукі панеслі ў патоку гэтага віхра. Тухне святло. Скрозь цемру і густы дым прабіваецца моцны свет ад МНЭСаўскіх ліхтароў.

Сцэна дзесятая.

-...Тэрарысты могуць устанавіць выбуховыя прылады ў самых незвычайных месцах: на дарогах, ў жылых дамах, на транспарце, ў грамадскіх месцах, прыпаркаваных аўтамабілях. У цяперашні час могуць выкарыстоўвацца як прамысловае, так і самадзейнае выбуховае абсталяванне, замаскіраваныя пад любыя прадметы.

-...Заўважыўшы узрыванебяспечны прадмет (гранату, снарад, бомбу і г.п.) не падыходзьце блізка да яго, паклічце людзей, якія знаходзяцца побач з вамі і папрасіце тэрмінова паведаміць аб знаходцы ў міліцыю. Не дазваляйце выпадковым людзям дакранацца да небяспечнага прадмета альбо спрабаваць абясшкодзіць яго.

Чую яшчэ дрэнна. Але гэта нармальна. Так спакойней. У цёмным пакоі міргае тэлевізар. Добра, што яго амаль не чуваць, можна слухаць цішыню. Часам яна звініць, а часам... часам, як бы не намагаўся, ні левай раз, ні правай два, ніхто не можа ёй кіраваць.

-...Здзяйсняючы паездкі ў грамадскім транспарце, звяртайце ўвагу на пакінутыя сумкі, партфелі, скруткі, цацкі і іншыя прадметы, некім пакінутыя, у якіх могуць знаходзіцца самаробныя выбуховыя ўстройства. Тэрмінова паведаміце аб гэтым кіроўцу, машыністу цягніка, любому супрацоўніку міліцыі. Не адкрывайце іх, не кратайце іх рукамі, папярэдзіце людзей, якія стаяць побач аб магчымай небяспецы.

-... Заходзячы ў пад'езд, звяртайце ўвагу на чужых людзей і незнаёмыя прадметы. Як правіла, выбуховае ўстройства ў будынку закладаюцца ў падвалах, на першых паверхах, каля смеццэправода, пад лесвіцамі. Будзе пільнымі і ўважлівымі.

Чую яшчэ дрэнна. Але гэта нармальна. Так спакойней. У цёмным пакоі міргае тэлевізар. У акне відаць, як вакол ліхтара, які гарыць, раяцца начныя матылькі. Раней можна было выйсці на балкон, заплюшчыць вочы і слухаць, як ледзь чутна гудзе лампа ліхтара, і матылькі б'юцца адзін аб аднаго. Дзіўна... матылькі б'юцца адзін аб аднаго... Перад вачыма ўсплывае віхар з дыму і людзей.

-...Аб небяспецы выбухаў можна здагадацца па адпаведным адзнакам: наяўнасць невядомага скрутка альбо якой-небудзь дэталі ў машыне, на лесвіцы, у кватэры і г.д.; нацягнуты дрот, шнур; правады альбо ізаляваная стужка, якая вісіць з-пад машыны; чужая сумка, партфель, каробка, які-небудзь прадмет, які знаходзіцца у машыне, каля дзвярэй кватэры, у метро.

Ноччу не магу спаць, перад вачыма ўвесь час ўсплывае віхар з дыму і людзей. Днём, часам, вочы самі заплюшчваюцца. Перад вачыма ўсплывае віхар з дыму і людзей. Сімфонія. На што кампазітары пішуць сімфоніі?

-...Калі раптам адбыўся выбух, але Вас не заваліла абломкамі сцен, мэблі, столі (пры гэтым магчымы пашкоджанні лёгкай альбо сярэдняй цяжкасці прадметамі жылля), не губляйцеся. Спакойна ўдакладніце абстаноўку. У выпадку неабходнай эвакуацыі возьміце дакументы, прадметы першай неабходнасці, якія носіце, грошы (ашчадныя кніжкі). Рухайцеся асцярожна, не кратайце канструкцыі, якія звісаюць, не чапайце аголеныя правады. Не карыстайцеся адкрытым полымем, каб пазбегнуць выбуху газа-паветранай сумесі.

Часцютка прыходзяць успаміны. Моцна аб мяч, далёка. Праз сонца. І цішыня. Сонца. Далёка. І лінія відаць ад асфальту да сонца і пасля яшчэ далей. Цішыня ад асфальту і яшчэ далей змяняецца віхрам з дыму і людзей.

-...Пры моцным задымленні альбо запыленасці выкарыстоўвайце ватна-марлёвыя павязкі альбо абараніце органы дыхання змочаным кускам тканіны (хусткай, ручніком, кускам

прасціны, абруса і т.п.). Дзейнічайце ў строгай адпаведнасці з ўказаннямі службовых асоб па сістэме абвяшчэння (узаемнай інфармацыі).

Яшчэ можна ўгадаць, як ў дзяцінстве Джэк, калі вылазіў з вады, атрасаўся, гук такі смешны быў, вушы ляпалі. А калі ўвечары ў полі брахаў - то рэха было. Нават ў лесе было чуваць. Рэха змяняецца віхрам з дыму і людзей.

-...Калі Вас засыпала абломкамі сценаў, пастарайцеся не адчайвацца, не падаць духам, па магчымасці супакойце сябе, дыхайце глыбока і роўна, настройцеся трываць голад, смагу, не губляйце сілы.

Стома такая, што немагчыма трываць. Голас твой ляціць на дванаццаць кіламетраў, слёзы твае ляцяць на дванаццаць кіламетраў, а цішыня, цішыня – яна недасягальна. Наогул. Ніколі. А ў ёй, у цішыні, віхор з дыму і людзей.

-...Голасам і стукам спрабуйце звярнуць на сябе ўвагу людзей, асабліва калі Вы чуеце, што яны побач. Калі Вы знаходзіцеся глыбока ад паверхні зямлі, перасоўвайце ўправа - ўлева любы прадмет (калцо, ключы, бранзалет і т.п.), каб Вас заўважылі металашукальнікам.

Сонца, здаецца, ўсіх зараз праглыне. Новая хваля рвоты, у роце горка. Вушы цалкам заклала. Свет, свет...цямнее ў вачах. Цішыня, струна размакталася, кволасці няма, усё некуды сышло, перад вачыма толькі віхор з дыму і людзей. Цемра, ціхамірнасць, пустэча.

-...Захоўвайце кісларод, не паліце запалкі, свечкі, запальнічкі. Прасуньцеся (паварушыцеся) асцярожна, каб не выклікаць новага абвалу. Арыентуйцеся, як рухаецца паветра, якое паступае звонку. Калі ў ва ёсць магчымасць, з дапамогай падручных сродкаў (прадметаў) - дошак, цаглін і т.п. умацуйце ад абвальвання апорную пліту (столь). Спакойна дачакайцеся дапамогі. Пры моцнай смазе пакладзіце ў рот невялікі каменьчык і смакчыце яго, дыхаючы носам.

Чорная вада зліваецца з чорным небам утвараючы вакол мяккі кокан. Дзякуй табе, тысячаарукае мора. Дзякуй табе, тысячавокае неба. Люлька. Цішыня.

-... Паважаныя сябры, на гэтым наша перадача скончана. Дзякуй, што былі з намі. Беражыце сябе і сваіх родных. Да сустрэчы.

Сцэна адзінаццатая.

У здзяйсненні злачынства, прадугледжаным часткамі 1, 2, 3 артыкула 289 Крымінальнага Кодэксу (тэрарызм), часткамі 2,3 артыкула 295 (незаконны зварот зброі, боепрыпасаў і выбуховых рэчываў), часткамі 2, 3 артыкула 339 (злоснае і асоба злоснае хуліганства), часткі 2 артыкула 218 (наўмыснае знішчэнне альбо пашкоджанне маёмасці), часткай 1 артыкула 14 і часткай 3 артыкула 339 (замах на злоснае хуліганства), часткай 1 артыкула 14 і часткай 3 артыкула 218 (замах на наўмыснае знішчэнне маёмасці). Па сукупнасці злачынства канчаткова прызначыць пакаранне смерцю без канфіскацыі маёмасці.

У зале загуло. Увесь час пстрыкаюць фотаапараты. Калі заплюшчыць вочы, то можа здацца, што ты на нейкай фабрыцы.

- Падсудны мае права на апошнія слова. Падсудны, вы хочаце што-небудзь сказаць?

Падсудны маўчыць. Ён не ківае галавой, проста маўчыць. Без усялякіх эмоцый, маўчыць і нават не ківае галавой. Зала пачынае непакоіцца.

- Скажы!
- Скажы што-небудзь, што ты маўчыш?
- Сволач, не маўчы, за што!
- Што думаеш, перамаўчыш?

Дзіўна! Геніяльна! Вы чуеце? Вы разумееце адкуль ідзе цішыня? Не, гэта немагчыма? Вы разумееце, адкуль ідзе цішыня, вы разумееце, хто творца гэтай цішыні? Падняцца, апладзіраваць, падняцца і апладзіраваць, падняцца і апладзіраваць, болей такога не сустрэнеш.

У зале суда пачынаюцца апладысменты, павольна, гучна, упэўнена, больш хуткія, больш гучныя, больш упэўненыя. В зале суда апладысменты жорсткія, моцныя, упэўненыя.

Сцэна дванаццатая.

Голуб стукае капцюрамі на падаконніку. Цішыня. Мільгаючы сярод дрэваў, гудзе цягнік. Зноў цішыня. Каля акна самае ціхае месца.

-Дзед, таблеткі выпіў? Што ты тут ківаеш сваёй лысай башкой? Рот адкрыў.

Крокі рассеяліся. Зноўку ўсё агортае цішыня. Многа гадоў каля акна самае ціхае месца. Узімку, летам, восенню і вясною. Голуб буркоча, спявае на сваім галубячым, цокае капцюрамі на падаконніку.

- Бля, прыдурак, смаркачы падбяры, ўсю кашулю абвафлял. Маш, колькі там часу?
- Не ведаю.
- Давай іх, карацей, у палаты заганыць, абрыдла на іх морды глядзець.
- Ну, заганай. Я пакуль пайду, гарбаты пастаўлю... Сцёпа, ты толькі гэтага не чапай, няхай яшчэ пасядзіць, яму добра тут, каля акна...
- Сцяпан Сяргеевіч, цёзка, любімчык твой. Добра, няхай сядзіць, цёзка, хай сядзіць. Разбэсціш, будзе пасля смаркачы аб халат твой выціраць.
- Не будзе. Ён харошы...Ціхі...Адзінокі толькі.

Слёзы падаюць на калені, на падлогу, яшчэ глыбей.

Сцяпан. Прилетит жучок ко мне
А наш папка на войне.
Мой милёнок будет цел.
Только домик наш сгорел...

Голас льецца ласкава, цішыня разыходзіцца перад ім, і голас ляціць, праз вокны, праз краты, праз лес, праз возера, далей. Голас знікае ў возеры, у лесе, на кратах, у вокнах, на вуснах.

Глыбей. Назаўсёды.

Пераклад Вольгі Кавалеўскай
15ok@mail.ru

